

بخشی از جزوه آموزشی آیین دادرسی مدنی به روش ساده (مبحث سازش)

با آخرین اصلاحات سال ۱۴۰۲
بر اساس قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۴۰۲/۰۲/۱۰
و قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۰۶/۲۲

تألیف: امیر کمالوند

انتشارات مشاهیر دادآفرین

نوبت چاپ: چهاردهم - زمستان ۱۴۰۲

تعداد صفحات: ۲۸۰ صفحه

قطع و اندازه: رحلی

برای سفارش کتاب به فروشگاه آنلاین کتابهای حقوقی دادآفرین (books.dadafarin.com)، و یا
به آدرس: خیابان کارگر شمالی، بالاتر از چهارراه فاطمی، کوچه شهید اکبری، پلاک ۳۲ موسسه
مشاهیر دادآفرین مراجعه فرمایید.

سازش و درخواست آن

سازش معادل فارسی صلح است. مطابق ماده ۷۵۴ قانون مدنی هر صلح نافذ است جز صلح بر امری که غیرمشروع است. همچنین مطابق ماده ۷۵۲ قانون مدنی صلح ممکن است یا در مورد رفع تنازع موجود و یا جلوگیری از تنازع احتمالی در مورد معامله و غیر آن واقع شود.

سازش موضوع مواد ۱۷۸ تا ۱۹۳ ق.آ.د.م. است. طرفین^۱ در هر مرحله از دادرسی مدنی ولو در رسیدگی فرجامی می‌توانند دعوای خود را به طریق سازش خاتمه دهند. همچنین طرفین می‌توانند قبل از اقامه‌ی دعوا نیز سازش را درخواست نمایند. چنانچه در دادرسی خواهان یا خوانده متعدد باشند، هرکدام از آنان می‌تواند جدا از سایرین با طرف خود سازش نماید.^۲ سازش بین طرفین یا در دفتر اسناد رسمی واقع می‌شود یا در دادگاه و نیز ممکن است در خارج از دادگاه واقع شده و سازش‌نامه غیررسمی باشد.^۳

نکته: طرفین اختلاف می‌توانند در داوری نیز، دعوای خود را به سازش خاتمه دهند؛ البته داوران در صورتی می‌توانند اختلاف را به سازش خاتمه دهند که اختیار صلح را داشته باشند. صلح‌نامه‌ای که به امضای داوران (تمام داوران) رسیده باشد معتبر و قابل اجرا است.^۴

نکته: چنانچه دعوا در دیوان عالی کشور و در جریان رسیدگی فرجامی باشد، طرفین می‌توانند با توافق تقاضای ارجاع امر به داوری را بنمایند، در این صورت دیوان عالی کشور پرونده را برای ارجاع به داوری به دادگاه صادرکننده رأی فرجام خواسته ارسال می‌دارد.^۵

۱. ماده ۲۱۲ ل.ا.ق.ت.: مدیران تصفیه نماینده شرکت در حال تصفیه بوده و کلیه اختیارات لازم را جهت امر تصفیه حتی از طریق طرح دعوا و ارجاع به داوری و حق سازش دارا می‌باشند و می‌توانند برای طرح دعوی و دفاع از دعاوی، وکیل تعیین نمایند. محدودکردن اختیارات مدیران تصفیه باطل و کان لم یکن است.

ماده ۴۵۸ ق.ت.: نسبت به تمام دعاوی که هیئت طلبکارها در آن ذینفع می‌باشند مدیر تصفیه با اجازه عضو ناظر می‌تواند دعوا را به صلح خاتمه دهد اگر چه دعاوی مزبوره راجع به اموال غیرمنقول باشد و در این مورد تاجر ورشکسته باید احضار شده باشد.

ماده ۴۵۹ ق.ت.: اگر موضوع صلح قابل تقویم نبوده یا بیش از پنج هزار ریال باشد صلح لازم‌الاجرا نخواهد بود مگر اینکه محکمه، آن صلح را تصدیق نماید در موقع تصدیق صلح‌نامه تاجر ورشکسته احضار می‌شود و در هر صورت مشارالیه حق دارد که به صلح اعتراض کند - اعتراض ورشکسته در صورتی که صلح راجع به اموال غیرمنقول باشد برای جلوگیری از صلح کافی خواهد بود تا محکمه تکلیف صلح را معین نماید.

۲. ماده ۱۷۹ ق.آ.د.م.

۳. ماده ۱۸۰ ق.آ.د.م.

۴. ماده ۴۸۳ ق.آ.د.م.

۵. ماده ۴۹۴ ق.آ.د.م.

نکته: قیم نمی‌تواند دعوی مربوط به مولی‌علیه را به صلح خاتمه دهد مگر با تصویب مدعی‌العموم. البته ولی خاص می‌تواند دعوی مربوط به صغیر را به سازش خاتمه دهد.^۱

نکته: صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.^۲

نکته: وکیل در صورتی می‌تواند دعوا را به سازش خاتمه دهد که اختیار سازش در وکالتنامه او تصریح شده باشد.^۳ البته در شورای حل اختلاف، در موارد صلح و سازش، استفاده از وکیل مدنی نیز مجاز است.^۴

دعاوی که نمی‌توانند مورد سازش قرار گیرند

احوال شخصیه، اهلیت اشخاص، بیشتر روابط خانوادگی، حق زوجیت، ابوت و بنوت را نمی‌توان به صلح اسقاط یا به دیگری انتقال داد. صلح حقی ممکن است، که آن حق قابل انتقال باشد. همچنین به نظر دکتر شمس دعاوی راجع به اصل حق ولایت قهری و ورشکستگی قابل سازش نمی‌باشد. در حالی که به نظر مرحوم دکتر کاتوزیان قرارداد ارفاقی

۱. ماده ۱۲۴۲ قانون مدنی

۲ اصل ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۳. ماده ۳۵ ق.آ.د.م.: وکالت در دادگاه‌ها شامل تمام اختیارات راجع به امر دادرسی است جز آنچه را که موکل استثنا کرده یا توکیل در آن خلاف شرع باشد، لیکن در امور زیر باید اختیارات وکیل در وکالتنامه تصریح شود:

۱- وکالت راجع به اعتراض به رأی، تجدیدنظر، فرجام‌خواهی و اعاده دادرسی.

۲- وکالت در مصالحه و سازش.

۳- وکالت در ادعای جعل یا انکار و تردید نسبت به سند طرف و استرداد سند.

۴- وکالت در تعیین جاعل.

۵- وکالت در ارجاع دعوا به داوری و تعیین داور.

۶- وکالت در توکیل.

۷- وکالت در تعیین مصلحت و کارشناس.

۸- وکالت در دعاوی خسارت.

۹- وکالت در استرداد دادخواست یا دعوا.

۱۰- وکالت در جلب شخص ثالث و دفاع از دعوی ثالث.

۱۱- وکالت در ورود شخص ثالث و دفاع از دعوی ورود ثالث.

۱۲- وکالت در دعوی متقابل و دفاع درقبال آن.

۱۳- وکالت در ادعای اعسار.

۱۴- وکالت در قبول یا رد سوگند.

۴. ماده ۱۸ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

در ورشکستگی به معنی سازش است.^۱

هرگاه درباره‌ی یکی از موضوع‌هایی که مربوط به احوال شخصی می‌باشد دعوایی اقامه شود می‌توان به وسیله‌ی صلح دعوا را ساقط نمود. زیرا سقوط دعوا منافاتی با عدم قابلیت معامله درباره این مسایل ندارد. البته وارثان می‌توانند درباره تقسیم ترکه با هم صلح کنند.^۲

گزارش اصلاحی

دادگاه پس از حصول سازش بین طرفین رسیدگی را ختم و مبادرت به صدور گزارش اصلاحی می‌نماید مفاد سازش‌نامه که طبق مواد فوق تنظیم می‌شود نسبت به طرفین و وراثت و قائم‌مقام قانونی آنها نافذ و معتبر است و مانند احکام دادگاه‌ها به موقع اجرا گذاشته می‌شود، چه این که مورد سازش مخصوص به دعوی مطروحه بوده یا شامل دعوی یا امور دیگری باشد.^۳

قاضی در تنظیم گزارش اصلاحی همانند سردفتر اسناد رسمی اقدام به تنظیم سند می‌نماید. بنابراین گزارش اصلاحی دادگاه حکم یا قرار و یا تصمیم ساده قضایی نمی‌باشد. گزارش اصلاحی دادگاه رأی محسوب نمی‌شود و از طرق شکایت نمی‌تواند مورد تجدیدنظرخواهی و یا اعاده دادرسی و یا اعتراض ثالث و یا فرجام‌خواهی قرار گیرد. به بیان دیگر گزارش اصلاحی نمی‌تواند موضوع طرق شکایت از آرا قرار گیرد.

گزارش اصلاحی اعتبار امر قضاوت شده را ندارد؛ چنانچه علی‌رغم وجود گزارش اصلاحی همان دعوا مطرح شود؛ دادگاه دعوا را به جهت اعتبار امر قضاوت شده رد نمی‌نماید بلکه خواهان را محکوم به بی‌حقی می‌نماید، چه این که با تنظیم گزارش اصلاحی طرفین حق مراجعه به سازمان قضاوتی را از خود سلب نموده‌اند و عدول از سازش مسموع نیست. گزارش اصلاحی سند محسوب می‌شود و چون قاضی آن را در حدود صلاحیت تنظیم می‌کند، سند رسمی محسوب می‌شود و مانند هر سندی می‌تواند موضوع فسخ و یا بطلان قرار گیرد. در فرضی که دادگاه تجدیدنظر گزارش اصلاحی را تنظیم نماید ابطال آن در صلاحیت دادگاه نخستین می‌باشد؛ زیرا مطابق ماده ۷ ق.آ.د.م. دادگاه تجدیدنظر هنگامی می‌تواند وارد ماهیت دعوا شود که دادگاه نخستین، در آن دعوا حکم صادر کرده باشد. از سوی دیگر، در شورای حل اختلاف اعتراض طرفین به تصمیم شورا و نیز اعتراض ثالث نسبت به گزارش اصلاحی قابل طرح در دادگاه صلح همان حوزه قضائی است و چنانچه تصمیم یا گزارش اصلاحی توسط مرجع رسیدگی به اعتراض نقض شود،

۱. زیرنویس شماره ۱ ماده ۷۵۲ قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی دکتر ناصر کاتوزیان

۲. زیرنویس شماره ۳ ماده ۷۵۴ منبع پیشین

۳. ماده ۱۸۴ ق.آ.د.م.

مرجع مذکور موظف است رأساً به پرونده رسیدگی و رأی صادر کند.^۱ گزارش اصلاحی قطعی است. در صورتی که یکی از طرفین به دلیل عدم تطابق گزارش اصلاحی با توافق صورت گرفته، به گزارش اصلاحی اعتراض داشته باشد، با دستور دادگاه صلح اجرای گزارش اصلاحی متوقف و در همان دادگاه به اعتراض رسیدگی می‌شود.^۲

نکته: هرگاه در تنظیم یا نوشتن گزارش اصلاحی و دیگر تصمیمات شورا سهو قلم رخ بدهد مانند از قلم افتادن یا اضافه شدن کلمه‌ای و یا در محاسبه، اشتباه صورت گرفته باشد، تصحیح گزارش یا تصمیم مذکور رأساً یا با درخواست ذینفع، توسط دادگاه صلح انجام می‌شود. گزارش یا تصمیم تصحیح شده به طرفین ابلاغ می‌شود. تسلیم رونوشت گزارش یا تصمیم اصلی بدون الصاق گزارش یا تصمیم تصحیح شده ممنوع است.^۳

نکته: چنانچه توافق و سازش طرفین متضمن حق، تکلیف یا تعهدی باشد، موارد در گزارش اصلاحی به صورت صریح و مشخص با قید حقوق و تعهدات طرفین و نحوه و زمان اجرای تعهد ذکر می‌شود.^۴

نکته: در مواردی که طرفین، سازش خود را منوط به نظر کارشناس مرضی‌الطرفین، داور یا میانجی می‌کنند، شورا ضمن ارجاع، نظریه اشخاص مذکور را اخذ و در صورت عدم مغایرت با قوانین و مقررات و التزام طرفین به آن، مفاد آن را در گزارش اصلاحی منعکس می‌کند. نظرات اشخاص مذکور بدون انعکاس در گزارش اصلاحی قابلیت اجرا ندارد.^۵

نکته: مقررات راجع به قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی در مورد گزارش‌های اصلاحی مراجع قضایی و آرای مدنی نیز مجری است.^۶

اجرای گزارش اصلاحی

چنانچه گزارش اصلاحی از دادگاه صادر شود اجرای آن از طریق اجرای دادگاه خواهد بود. و در صورتی که گزارش اصلاحی در شورا تنظیم شده باشد پس از تأیید قاضی دادگاه صلح مطابق مقررات، اجرای آن از طریق اجرای دادگاه (دادگاه صلح) خواهد بود. اگر مطابق ماده ۱۸۱ ق.آ.د.م. سازش در دفتر اسناد واقع شود، اجرای آن از طریق اجرای ثبت خواهد بود. (اجرای مفاد اسناد لازم‌الاجرا)

۱. ماده ۲۵ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۲. تبصره ماده ۲۵ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۳. ماده ۲۴ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۴. تبصره ۱ ماده ۲۰ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۵. تبصره ۲ ماده ۲۰ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۶. ماده ۲۷ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی

سازش در دادگاه

سازش یا در دفتر اسناد رسمی یا در دادگاه یا در شورای حل اختلاف و یا خارج از دادگاه واقع می‌شود. مطابق ماده ۱۸۶ قانون آیین دادرسی مدنی هرکس می‌تواند در مورد هر ادعایی از دادگاه نخستین به‌طور کتبی درخواست نماید که طرف او را برای سازش دعوت کند.^۱

البته در حال حاضر با عنایت به بند ۸ ماده ۱۲ قانون شورا حل اختلاف تقاضای سازش موضوع ماده (۱۸۶) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) در صلاحیت دادگاه صلح است. در صورت رضایت طرفین، این دادگاه می‌تواند پرونده را برای حصول سازش به عضو یا اعضای شورای حل اختلاف که در دادگاه مستقر می‌باشند، یا شعبه شورا یا میانجی‌گری ارجاع دهد. چنانچه حداکثر ظرف دو ماه موضوع منتهی به سازش شود، مراتب صورت‌جلسه و جهت اتخاذ تصمیم به قاضی دادگاه صلح اعلام می‌شود تا نسبت به صدور گزارش اصلاحی اقدام کند. در صورت عدم حصول سازش، قاضی دادگاه صلح مطابق قانون، به موضوع رسیدگی کرده و مبادرت به صدور رأی می‌نماید.^۲

نکته: در کلیه جرائم قابل گذشت به استثنای مواردی که متهم، متواری یا مجهول‌المکان است، اختلافات و دعاوی خانوادگی و سایر دعاوی مدنی و حقوقی که به‌طور مستقیم در مرجع قضائی طرح می‌شود، مقام رسیدگی‌کننده و اجراکننده و همچنین مقام ارجاع قبل از ارجاع پرونده به شعبه و ثبت آن، پس از اتخاذ تصمیم در خصوص امور فوری، می‌توانند حسب مورد با توجه به کیفیت موضوع و امکان حل و فصل آن از طریق صلح و سازش و با لحاظ ترتیباتی جهت حفظ ادله جرم، جلوگیری از فرار متهم و رعایت حقوق شاکی و نظم عمومی و در صورت ضرورت انجام تحقیقات لازم، پرونده را با ذکر دلیل به شورا ارجاع نمایند. مقام رسیدگی‌کننده و اجراکننده و همچنین مقام ارجاع قبل از ارجاع پرونده به شعبه و ثبت آن، مکلفند قبل از ارجاع پرونده به شورا از عدم مخالفت طرفین پرونده با ارجاع پرونده به شورا اطمینان حاصل کنند و شورا قبل از شروع به رسیدگی پرونده‌های موضوع این ماده، طرف یا طرفین پرونده را از حق مخالفت با ارجاع پرونده به شورا مطلع سازد.^۳

نکته: در مواردی که در قانون شورای حل اختلاف حکمی تعیین نگردیده است، آیین دادرسی و ترتیبات رسیدگی، صدور رأی و اجرای احکام دادگاه صلح حسب مورد تابع قوانین و مقررات حاکم بر دادگاه‌های حقوقی و کیفری است.^۴

۱. ماده ۱۸۶ ق.ا.د.م.

۲. تبصره ۲ ماده ۱۲ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۳. ماده ۱۵ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲ و تبصره آن

۴. ماده ۱۷ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲: در مواردی که در این قانون حکمی تعیین نشده است، آیین دادرسی و ترتیبات رسیدگی، صدور رأی و اجرای احکام دادگاه صلح حسب مورد تابع قوانین و مقررات حاکم بر دادگاه‌های حقوقی و کیفری است.

با توجه به تبصره ماده ۱۹۳ ق.آ.د.م. در صورت حصول سازش بین طرفین در دادگاه صلح، تشریفات دادرسی رعایت نمی‌گردد.

سازش خارج از دادگاه

هرگاه سازش خارج از دادگاه واقع شده و سازش‌نامه غیررسمی باشد طرفین باید در دادگاه حاضر شده و به صحت آن اقرار نمایند. اقرار طرفین در صورت مجلس نوشته شده و به امضای دادرس دادگاه و طرفین می‌رسد در صورت عدم حضور طرفین در دادگاه بدون عذر موجه دادگاه بدون توجه به مندرجات سازش‌نامه دادرسی را ادامه خواهد داد.^۱ بنابراین حضور طرفین در دادگاه برای اقرار به صحت سازش لازم است و اقراری که در لایحه به عمل آمده باشد پذیرفته نیست از سوی دیگر طرفین باید هم‌زمان در یک جلسه حاضر شده و به صحت سازش‌نامه اقرار نمایند.^۲

نکته: چنانچه سازش در حین اجرای قرار واقع شود، سازش‌نامه تنظیمی توسط قاضی مجری قرار در حکم سازش به عمل آمده در دادگاه است.^۳

سازش در دفتر اسناد رسمی

طرفین دعوا می‌توانند نسبت به دعوایی که بین آنها در دادگاه مطرح است در دفتر اسناد رسمی حاضر و از سردفتر بخواهند که نسبت به دعوا آنها سازش‌نامه تنظیم نماید.

هرگاه سازش در دفتر اسناد رسمی واقع شده باشد، دادگاه ختم موضوع را به موجب سازش‌نامه در پرونده مربوط قید می‌نماید (گزارش اصلاحی صادر می‌نماید)^۴ و اجرای آن تابع مقررات راجع به اجرای مفاد اسناد لازم‌الاجرا خواهد بود.^۵ و از طریق اجرای ثبت به موقع اجرا گذاشته می‌شود. این سازش‌نامه همچون سایر اسناد می‌تواند موضوع دعوای فسخ یا بطلان قرار گیرد.

تبصره - ترتیب اقدامات سازشی در شورا مطابق آیین‌نامه‌ای تعیین می‌شود که ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط معاونت حقوقی قوه قضائیه با همکاری وزارت دادگستری و مرکز تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

۱. ماده ۱۸۳ ق.آ.د.م.

۲. دکتر شمس، عبدالله، دوره پیشرفته، جلد سوم، شماره ۸۵۷.

۳. تبصره ماده ۱۸۲ ق.آ.د.م.

۴. دکتر شمس، عبدالله، دوره پیشرفته، جلد سوم، شماره ۸۵۶.

۵. ماده ۱۸۱ ق.آ.د.م.

سازش در داوری

در صورتی که داوران اختیار صلح داشته باشند می‌توانند دعوا را با صلح خاتمه دهند. در این صورت صلح‌نامه‌ای که به امضای داوران رسیده باشد معتبر و قابل اجراست. در صورتی که محکوم‌علیه رأی داور تا بیست روز بعد از ابلاغ، رأی داوری آن را اجرا ننماید، دادگاه ارجاع‌کننده دعوا به داوری و یا دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد مکلف است با درخواست ذی‌نفع مطابق رأی داور نسبت به صدور اجراییه اقدام کند. اجرای رأی داور برابر مقررات قانون اجرای احکام مدنی می‌باشد.^۱

سازش در شورای حل اختلاف

شوراها در کلیه امور مدنی و حقوقی همچنین جنبه خصوصی جرائم غیرقابل گذشت و کلیه جرائم قابل گذشت با درخواست خواهان یا مدعی خصوصی یا شاکی برای صلح و سازش اقدام می‌نمایند.^۲ و پس از لازم‌الاجرا شدن قانون شورای حل اختلاف، شورا صرفاً در امر صلح و سازش اقدام می‌کند.^۳

شورا پس از دعوت خوانده یا مشتکی‌عنه نسبت به تشکیل جلسه، اقدام و در صورت حصول سازش میان طرفین، مبادرت به صدور گزارش اصلاحی، و پرونده در شورا بایگانی می‌گردد.

چنانچه در اجرای ماده ۱۵ قانون شوراهای حل اختلاف^۴ پرونده از سوی مرجع قضایی به شورای حل اختلاف ارجاع شده باشد شورا نتیجه را به همراه تصویری از گزارش اصلاحی به مرجع قضائی ارسال می‌نماید تا مرجع مزبور

۱. مواد ۴۸۳ و ۴۸۸ ق.آ.د.م.

۲. ماده ۱۳ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۳. ماده ۱۴ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۴. ماده ۱۵ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲: در کلیه جرائم قابل گذشت به استثنای مواردی که متهم، متواری یا مجهول‌المکان است، اختلافات و دعاوی خانوادگی و سایر دعاوی مدنی و حقوقی که به‌طور مستقیم در مرجع قضائی طرح می‌شود، مقام رسیدگی‌کننده و اجراکننده و همچنین مقام ارجاع قبل از ارجاع پرونده به شعبه و ثبت آن، پس از اتخاذ تصمیم در خصوص امور فوری، می‌توانند حسب مورد با توجه به کیفیت موضوع و امکان حل و فصل آن از طریق صلح و سازش و با لحاظ ترتیباتی جهت حفظ ادله جرم، جلوگیری از فرار متهم و رعایت حقوق شاکی و نظم عمومی و در صورت ضرورت انجام تحقیقات لازم، پرونده را با ذکر دلیل به شورا ارجاع نمایند.

تبصره - مقام رسیدگی‌کننده و اجراکننده و همچنین مقام ارجاع قبل از ارجاع پرونده به شعبه و ثبت آن، مکلفند قبل از ارجاع پرونده به شورا از عدم مخالفت طرفین پرونده با ارجاع پرونده به شورا اطمینان حاصل کنند و شورا قبل از شروع به رسیدگی پرونده‌های موضوع این ماده، طرف یا طرفین پرونده را از حق مخالفت با ارجاع پرونده به شورا مطلع سازد.

نسبت به مختومه کردن پرونده با دستور اداری اقدام کند.^۱ در موارد پیش گفته در صورتی که شورا با برگزاری حداقل دو جلسه ظرف سه ماه موفق به ایجاد صلح و سازش بین طرفین نشود، پرونده در شورا بایگانی و در صورت درخواست خواهان یا مدعی خصوصی به مرجع قضائی صالح ارسال می‌گردد. چنانچه پرونده از مراجع قضائی ارجاع شده باشد، گزارش اقدامات و نتیجه به آن مرجع ارسال می‌شود.^۲

نکته: در کلیه دعاوی مالی ارجاعی از مراجع قضائی که هزینه دادرسی در مرجع مذکور پرداخت شده است، در صورت حصول سازش بین طرفین، هزینه دادرسی به نصف کاهش می‌یابد و مازاد به خواهان بازگردانده می‌شود.^۳

نکته: هرگاه دعوا به سازش خاتمه یابد حکم به خسارت نسبت به آن صادر نخواهد شد مگر این که ضمن سازش نسبت به خسارت تصمیمی اخذ شده باشد.^۴

نکته: هزینه دادرسی در دادگاه‌های صلح حسب مورد مطابق هزینه دادرسی در محاکم دادگستری است و هزینه دادرسی شورا در موارد موضوع ماده (۱۳)^۵ این قانون، در دعاوی کیفری و دعاوی حقوقی غیرمالی معادل هزینه دادرسی در محاکم دادگستری و در دعاوی مالی هزینه دادرسی معادل پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه دادرسی در محاکم دادگستری است.^۶

در صورتی که پرونده از سوی مرجع قضائی جهت صلح یا سازش به شورا ارجاع شود، چنانچه هزینه دادرسی پرداخت شده باشد، هزینه دادرسی مجدد دریافت نمی‌شود.^۷

۱. ماده ۲۰ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۲. ماده ۲۱ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۳. تبصره ۳ ماده ۲۰ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۴. ماده ۵۱۷ ق.آ.د.م.

۵. ماده ۱۳ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲: شوراها در موارد زیر حسب مورد با درخواست خواهان یا مدعی خصوصی یا شاکی برای صلح و سازش اقدام می‌نمایند:

۱ - کلیه امور مدنی و حقوقی

۲ - جنبه خصوصی جرائم غیرقابل گذشت

۳ - کلیه جرائم قابل گذشت

۶. ماده ۱۹ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲

۷. تبصره ماده ۱۹ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲